

Styrelsen informerar

- Det finns fortfarande tid till den 4 november för att komma in med förslag till föredrag för vårmötet.
- Boka in vårmötet i kalendern den 28-29 mars 2012 i Göteborg.
- Uppdatera gärna era medlemsuppgifter med vilken bransch ni verkar inom i registret.
- Nu kan ni även följa nätverket på Twitter och Facebook.
- Vi arbetar med att ta fram ny layout för nyhetsbrevet, kom gärna med synpunkter och förslag på artiklar.

/MARIA SUNDESTEN, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

REDAKTION:

Peter Harms-Ringdahl, 0706-66 95 37
peter.harms-ringdahl@geosigma.se

Ingegerd Ask, 08-688 67 40
ingegerd.ask@wspgroup.se

Layout: Ulrika Larson, 0708-473 475
ulrika.larson@empirikon.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Ordförande
Maria Sundesten, 08-506 306 58
maria_sundesten@golder.se
Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola AB
891 42 Örnsköldsvik

Vårmöte på Clarion Post i Göteborg den 28-29 mars 2012 - boka in!

Nästa vårmöte kommer att äga rum på det nya Hotell Post! Just nu pågår inskickanden av förslag och abstrakts för fullt.

Foto: Ulrika Larson, Empirikon AB

Åtgärder i förorenade byggnader

Den 20 oktober 2011 arrangerade den tematiska avdelningen för förorenade byggnader ett seminarium i Göteborg. Det blev en mycket lyckad dag med många intressanta föredrag och diskussioner.

Läs mer här

Omvandlingen från industri till bostäder under en eftermiddag

Fastigheten som tidigare inhyste Hexion Specialty Chemicals verksamhet i Mölndal ska bli mark för bostäder. Nätverket Renare Mark bjöd under eftermiddagen den 13 oktober in till ett studiebesök på fastigheten.

Våren 2007 lade Hexion Specialty Chemicals i Mölndal ner sin verksamhet och slutade därmed att tillverka råvaror till färgindustrin. Samma år köpte NCC fastigheten tillsammans med Sverigehuset. Idag 2011 är industribyggnaderna rivna och ändringen av markanvändningen, från industrimark till mark för bostadsändamål, i full gång.

Läs mer här

Foto: Lennart Andersson, Scantec Miljö

Foton: David Lalloo, Länsstyrelsen Skåne

Ny koordinator för 2012

Ulrika Larson heter jag som har fått den äran att ta över stafettpipen som koordinator för Renare Mark vid årsskiftet. Det ska bli oerhört roligt att få vara med och fortsätta utveckla nätverket i samma goda anda som vår nuvarande koordinator Peter Harms-Ringdahl. Vi står inför en utmaning i arbetet med att öka interaktiviteten mellan medlemmarna och nätverket.

Vid min sida kommer jag att ha Peter som fortsätter att hålla i arbetet med hemsidan. Vi lever i en spännande värld där sociala medier ger oss möjligheten att få er medlemmar mer delaktiga i nätverket och jag hoppas att min bakgrund som kommunikatör ska komma till nytta här. Mitt uppdrag som koordinator påbörjas vid årsskiftet men jag kommer att arbeta in mig i rollen tillsammans med Peter under hösten och vintern.

Lite kort om mig: Jag arbetar sedan 2003 på projektledningsföretaget Empirikon AB som informationsansvarig och projektledare med fokus på strategisk ledning och information inom efterbehandling av förorenade områden. Innan dess har jag arbetat med informationsfrågor i olika former sedan 1996 bland annat på olika TV-produktionsbolag och SVT.

På fritiden snörar jag gärna på mig joggingskorna. Jag ser fram emot ett fartfyllt år med intressanta evenemang i Renare Mark där vi möts ofta, både på seminarier, Facebook och på hemsidan!

/Ulrika

Projektet H+, Helsingborg

Vid seminariet om projektet H+ deltog ca 30 personer. Susanne Duval som är utredningsledare för Södertunneln inledde med att berätta övergripande om vilka förutsättningar som finns i Helsingborg, främst avseende infrastruktur.

Därefter presenterades H+ projektet, ett område på 1 miljon m², med goda kommunikationer och centralt beläget nära havet. För förslag till hur H+ området ska gestaltas startade en projekttävling under 2008 med över 63 lag. Den fördjupade översiktplanen möjliggör 4-5000 lägenheter inom H+ området med upp till nästan 10 000 invånare.

Susanne tog även upp miljöaspekter, bland annat föroreningar. Området har en betydande industrihistoria. Undersökningar finns utförda. Resultaten är ännu inte färdigställda. Industri- och trafikbuller och masshantering togs kort upp.

I H+ ingår också att bygga den s.k. Södertunneln, med tänkt byggstart 2012. Detta delprojekt har nyligen skjutits upp på obestämd framtid.

Susanne visade deltagarna runt i utställningshallen som hyser olika innovativa förslag till hur området skulle kunna se ut i framtiden. En modell finns även över hela H+ området med omnejd. Se fotot till vänster om artikeln.

David Lalloo/ ordförande region syd, Länsstyrelsen i Skåne

Foto: Peter Harms-Ringdahl

Foto: Ulrika Larson, Empirikon AB

På temat: åtgärder i förorenade byggnader

Den 20 oktober ordnade det tematiska nätverket förorenade byggnader och Renare Mark ett seminarium om "åtgärder i förorenade byggnader". Seminariet hölls i den anrika byggnaden Palace invid Brunnsparken i Göteborg. Det var en stor uppslutning till seminariet, ca 70 deltagare fanns på plats. Anna Landfors Limdal som är koordinatör för det tematiska nätverket förorenade byggnader inledde seminariet med att berätta lite om nätverket som i dagsläget har ca 146 medlemmar.

Förmiddagspasset startade med att Jan-Olof Levin från Fenix Environmental höll ett föredrag om föroreningars flyktighet. Jan-Olof tog upp betydelsen av att mäta luftföroreningar för att kunna bedöma om en åtgärd behövs. Han berättade också om hur luftföroreningar mäts och vad som kan orsaka luftföroreningar, t ex fuktskador, hushållsprodukter, hygienprodukter, byggnadsmaterial och förorenad mark.

Därefter tog Bengt Axelsson från WSP vid och berättade hur man genom undertrycksventilering och tätat golv kan åtgärda luftföroreningar inomhus. Bengt illustrerade hela åtgärdsprocessen från tätning i golv till rör med fläkt som suger ut den förorenade luften. Några saker Bengt poängterade som viktiga att tänka på var bland annat att se till att hålla tätt vid väggar för att inte få problem med kall luft som tränger in på vintern samt att ha en fläkt med larmsystem. Hur kan man då veta vilka material som är bra att använda vid tätning eller ej? Jo, det berättade Anders Sjöberg från STO om. Anders Sjöberg har för Chalmers räkning undersökt olika material för att ta reda på vilka som passar bäst för inneslutningsåtgärder av till exempel fukt eller flyktiga föroreningar. Ett ämne som vi senare under dagen fick höra mer om som Anders kommit fram till var bra att använda för inneslutningsåtgärder var epoxi.

Förmiddagens pass avslutades med att Ingemar Samuelsson från Sveriges Tekniska Forskningsinstitut berättade om fuktaspekter i förorenade byggnader, bland annat hur de som vistades i lokalerna upplevde problematiken.

Mistanke om fukt eller mögel i byggnader är en stor orsak till oro vad gäller hälsoaspekter hos många och Ingemar visade på hur man kunde utreda problematiken med hjälp av brukarenkäter samt sweciaq-modellen.

Efter en god lunch fick vi ta del av två fallbeskrivningar. Sonja Blom från Cowi berättade om hur de hade åtgärdat luftföroreningar i SKF:s gamla fabrikslokaler som numera var kontor med hjälp av att bland annat måla med epoxi samt ventilera. Sonja betonade att det var mycket lättare att komma åt problemets kärna om man fick vara med från början innan renoveringen påbörjats istället för, som i detta fall, i ett akutläge efter genomförd renovering. Den andra fallbeskrivningen handlade om en kemtvätt i Lerums kommun som ställts om till gymnasieskola. Anders Berg, fastighetschef på Lerums kommun, berättade att de hade börjat sanera vad de enligt utförda undersökningar trodde skulle vara ca 400 kg PCE men hade varit tvungna att avbryta saneringen för att utvärdera fortsatta åtgärder när de nått upp till 1,5 ton PCE. Kommunen vidtog åtgärder som att installera övertrycksventilation, förstärka bottenplattan samt ta fram ett mätprogram för inomhusluft för att kunna använda lokalerna som skola. Genom de åtgärderna har de lyckats reducera 80% av luftföroreningarna, PCE och TCE är under gränsvärden.

Några erfarenheter som dagens föreläsningar och det avslutande gruppdiskussionerna gav att ta med sig hem var bland annat att det är viktigt att ha fokus på föroreningarna i ett tidigt skede. Innan en åtgärd påbörjas kan det vara bra att se över liknande projekt för att lära av deras erfarenheter. Det är viktigt att gå ut med rätt information redan från början. Man måste skapa en bra dokumentation för drift av åtgärdade byggnader. Det är också viktigt att ta hänsyn till psykologiska aspekter som oro vid luftföroreningar. Det behövs bra kontrollprogram; vad ska mätas, hur ska mätningen gå till och vilka mål vill vi uppnå.

Sammanfattningsvis så var det en mycket intressant och innehållsrik dag i trevlig miljö och trevligt sällskap.

Ulrika Larson, Empirikon AB

Omvandlingen från industri till bostäder under en eftermiddag

Fastigheten som tidigare inhyste Hexion Specialty Chemicals verksamhet i Mölndal ska bli mark för bostäder. Nätverket Renare Mark bjöd under eftermiddagen den 13 oktober in till ett studiebesök på fastigheten.

Våren 2007 lade Hexion Specialty Chemicals i Mölndal ner sin verksamhet och slutade därmed att tillverka råvaror till färgindustrin. Samma år köpte NCC fastigheten tillsammans med Sverigehuset. Idag 2011 är industribyggnaderna rivna och ändringen av markanvändningen, från industrimark till mark för bostadsändamål, i full gång.

Cirka 30 besökare, från den privata och den offentliga sektorn, kom till studiebesöket den 13 oktober. Besökarna bjöds på korta presentationer om hur beställaren, tillsynsmyndigheten och mottagaren av de förorenade massorna ser på projektet. Eftermiddagen avslutades med ett studiebesök på fastigheten och med information om hur hållbar sanering inom tätbebyggt område kan gå till.

En intressant eftermiddag, tyckte skribenten.

/Sandra Johansson, Miljökonsult, Geosigma AB

Foto: Lennart Andersson, Scantec Miljö

Det händer i nätverket

- Seminarium om upphandling i Malmö den 23 november 2011
- Seminarium om förorenade sediment den 7 februari i Stockholm
- NORDROCS den 19-20 september 2012 i Oslo, call for abstracts 31 januari 2012.

Kurser och konferenser

- NICOLE - A renewed look at soil and groundwater management with a special focus on infrastructure - konferens i Rotterdam den 16-18 november 2011
- SGF kurs **Geofysik för geoteknik och miljötillämpningar - 2011**, Sundsvall 15 november 2011
- **Grundvatten idag och i morgon**, Seminarium vid SGU 14-15 november 2011, Uppsala